

SPIS TREŚCI

Przedmowa (<i>Wacław Hryniewicz OMI</i>)	5
Wykaz skrótów	7

WSTĘP

§ 1. Problem ekumenizmu dzisiaj (<i>bp Jeremiasz Anchimiuk</i>)	15
§ 2. Wymogi sytuacji ekumenicznej (<i>bp Zdzisław Tranda</i>)	17
§ 3. Ekumenizm w studium teologii (<i>bp Alfons Nossol</i>)	21

ROZDZIAŁ I CZYM JEST EKUMENIZM?

§ 1. Próba określenia ekumenizmu (<i>ks. Alfons Skowronek</i>)	27
1. Pojęcie ekumenizmu	28
2. Rodzaje ekumenizmu	32
§ 2. Cel i zadania ruchu ekumenicznego (<i>ks. Alfons Skowronek</i>)	37

ROZDZIAŁ II OD PODZIAŁU DO JEDNOŚCI

§ 1. Tajemnica jedności Kościoła (<i>Wacław Hryniewicz OMI</i>)	41
1. Już istniejąca jedność ontyczna	42
2. Imperatyw dążenia do jedności	44
3. Epikleza jedności	46
§ 2. Jedność Kościoła a jedność chrześcijan (<i>bp Stanisław Napierała</i>)	48
1. Jedność chrześcijan	48
2. Jedność Kościoła w kontekście podziału chrześcijan	49
§ 3. Teologiczne podstawy jedności (<i>bp Alfons Nossol</i>)	53
1. Trójjedyny Bóg – dawca zbawienia dla wszystkich	53
2. Jeden Chrystus: „aby byli jedno, aby świat uwierzył”	54
3. Wspólnota w Duchu Świętym – status eklezjalny Kościołów	57
4. Słowo i sakramenty, zwłaszcza chrzest i Eucharystia	59

ROZDZIAŁ III
KOŚCIOŁY I WSPÓLNOTY CHRZEŚCJAŃSKIE

§ 1. Kościół powszechny a Kościoły wyznaniowe	65
1. Kościół powszechny w świadomości Kościoła rzymskokatolickiego (<i>Stanisław Nagy SCJ</i>)	65
2. Ku teologii Kościołów siostrzanych (<i>Wacław Hryniewicz OMI</i>)	75
§ 2. Kościół rzymskokatolicki (<i>ks. Tadeusz Dola</i>)	86
§ 3. Kościoły wschodnie	99
1. Ogólna panorama Kościołów wschodnich (<i>Jan Sergiusz Gajek MIC</i>)	99
2. Kościół prawosławny (<i>ks. Jerzy Tofiluk</i>)	104
3. Starożytne Kościoły wschodnie (<i>Jan Sergiusz Gajek MIC, Tadeusz Wyszymirski</i>)	115
a) Kościół asyryjski	116
b) Kościoły przedchalcedońskie	121
4. Kościoły wschodnie zjednoczone z Rzymem (<i>Jan Sergiusz Gajek MIC, Robert Krzywicki MIC</i>)	135
a) Katolickie Kościoły tradycji bizantyjskiej	136
b) Katolickie Kościoły wschodnie innych tradycji	142
5. Staroobrzędowcy (<i>ks. Henryk Paprocki</i>)	156
§ 4. Kościoły i Wspólnoty kościelne tradycji zachodniej	162
1. Kościoły luterzańskie (<i>ks. Jan Gross, ks. Manfred Uglorz</i>)	162
2. Kościoły reformowane (<i>ks. Jerzy Stahl</i>)	171
3. Wspólnota Anglikańska (<i>ks. Piotr Jaskóła</i>)	178
4. Baptyści (<i>prezb. Krzysztof Bednarczyk, zm. 1992</i>)	188
5. Metodyści (<i>ks. Adam Kleszczyński</i>)	196
6. Zielonoświątkowcy (<i>Marek Jopek, ks. Rajmund Porada</i>)	206
7. Inne protestanckie Kościoły wolne (<i>Karol Karski</i>)	212
8. Kościoły starokatolickie (<i>ks. Jerzy Bajorek</i>)	214
A. Polski Narodowy Katolicki Kościół (<i>Andrzej Hałas, ks. Bogusław Wołyński</i>)	222
B. Kościół Polskokatolicki (<i>bp Wiktor Wysoczyński</i>)	234
C. Starokatolicki Kościół Mariawitów (<i>Stanisław Rybak</i>)	245
9. Adwentyści (<i>ks. Zachariasz Łyko</i>)	255
§ 5. Światowe Wspólnoty Chrześcijańskie (<i>Karol Karski</i>)	262

ROZDZIAŁ IV
HISTORIA RUCHU EKUMENICZNEGO W ŚWIECIE

§ 1. Dzieje podziałów i dążeń zjednoczeniowych (<i>ks. Tadeusz Śliwa</i>)	269
1. Kościół od I do VII wieku	269
2. Spory Konstantynopol–Rzym	272
3. Ostateczny podział	275
4. Wyprawy krzyżowe i „polityczne” unie	277
5. Podział zachodniego chrześcijaństwa	280
6. Potrydenckie inicjatywy unijne Rzymu	282
§ 2. Początki ruchu ekumenicznego w Kościołach protestanckich (<i>Karol Karski</i>)	283

§ 3. Główne nurty ruchu ekumenicznego (<i>Karol Karcki</i>)	288
1. Międzynarodowa Rada Misyjna	288
2. Ruch „Wiara i Ustrój”	291
3. Ruch „Życie i Działanie”	293
§ 4. Światowa Rada Kościołów (<i>Karol Karcki</i>)	295
1. Powstanie	295
2. Istota i cele	296
3. Struktura	298
4. Działalność	300
5. Stosunki z Kościołem rzymskokatolickim	307
§ 5. Prawosławie a ekumenizm (<i>ks. Zygfryd Glaeser</i>)	308
1. Okres prekursorów	309
2. Eklezjologiczno-ekumeniczne założenia prawosławia	311
3. Wkład prawosławia w teologię ekumeniczną	314
§ 6. Kościół anglikański a ekumenizm (<i>ks. Piotr Jaskółta</i>)	317
1. Anglikanizm a Kościoły reformacyjne	317
2. Anglikanizm a Kościoły prawosławne	320
3. Anglikanizm a Kościoły starokatolickie	321
4. Anglikanizm a Kościół rzymskokatolicki	322
§ 7. Ekumenizm w Kościele rzymskokatolickim (<i>Leonard Górka SVD</i>)	324
1. Między Soborami. Od Soboru Watykańskiego I do Soboru Watykańskiego II	325
2. Sobór Watykański II	336
3. Posoborowa realizacja ekumenizmu	339
§ 8. Główne międzynarodowe stowarzyszenia chrześcijańskie (<i>ks. Bogdan Tranda</i>)	343
1. Zjednoczone Towarzystwa Biblijne	343
2. Chrześcijańska Konferencja Pokojowa	346
3. Ekumeniczna Rada Młodzieży w Europie	349
§ 9. Wspólnota ekumeniczna z Taizé (<i>Grzegorz Polak</i>)	351
1. Założyciel i początki	351
2. Obecny kształt wspólnoty	352
3. Młodzi w Taizé i Pielgrzymka pojednania na ziemi	353
4. Związki Taizé z Polską	354

ROZDZIAŁ V
EKUMENIZM W POLSCE

§ 1. Historyczne tradycje ducha ekumenizmu w Polsce (<i>ks. Jerzy Gryniakow, zm. 1992</i>)	357
§ 2. Problem unionizmu w Polsce	365
1. Kościół greckokatolicki (<i>bp Edward Ozorowski</i>)	365
2. Uwagi na marginesie Unii Brzeskiej (<i>ks. Marian Bendza</i>)	370
3. Kościół a zbawienie. Soteriologiczno-eklezjologiczny ekskluzywizm u podstaw uniatyzmu (<i>Wacław Hryniewicz OMI</i>)	377
§ 3. Rozwój ruchu ekumenicznego – okres prekursorów (<i>ks. Zdzisław Pawlik</i>)	388
1. Światowy Związek Studentów Chrześcijańskich (WSCF)	389
2. Światowe wspólnoty wyznaniowe	390
3. Ekumenizm i misje	392

§ 4. Polska Rada Ekumeniczna (<i>ks. Zdzisław Pawlik</i>)	392
1. Skład Polskiej Rady Ekumenicznej	393
2. Cele	394
3. Struktura	395
4. Życie i działalność	395
§ 5. Inicjatywy ekumeniczne Kościoła rzymskokatolickiego (<i>bp Władysław Miziołek</i>)	397
§ 6. Stosunki międzywyznaniowe w Polsce	405
1. Punkt widzenia Kościoła rzymskokatolickiego (<i>bp Władysław Miziołek</i>)	405
2. Spojrzenie chrześcijanina reformowanego (<i>bp Zdzisław Tranda</i>)	410
§ 7. Spotkanie w drodze. Znaczenie spotkania papieża Jana Pawła II z przedstawicielami Kościołów zrzeszonych w PRE. Warszawa 1983 r. (<i>ks. Witold Benedyktowicz</i>)	420
§ 8. Ekumenizm na polskich wyższych uczelniach chrześcijańskich (<i>Tadeusz Wyszomirski, ks. Stanisław Józef Koza</i>)	422
1. Chrześcijańska Akademia Teologiczna	423
2. Akademia Teologii Katolickiej	424
3. Katolicki Uniwersytet Lubelski	426
§ 9. Ekumeniczne dziedzictwo Vaticanum II w działalności Instytutu Ekumenicznego KUL (<i>Wacław Hryniewicz OMI</i>)	428
1. Geneza i powstanie IE KUL	428
2. Cel i zadania	430
3. Prace dydaktyczno-badawcze	431
4. Ekumeniczne sympozja i otwarte seminaria dyskusyjne	437
5. Vaticanum II źródłem inspiracji IE	440
6. Imperatyw ekumenicznej nadziei	441
§ 10. Perspektywy rozwoju ruchu ekumenicznego w Polsce (<i>ks. Roman E. Rogowski</i>)	443

ROZDZIAŁ VI
W POSZUKIWANIU PEŁNEJ JEDNOŚCI

§ 1. Katolickie zasady ekumenizmu (<i>Stanisław Nagy SCJ</i>)	447
1. Z dziejów ekumenizmu katolickiego	447
2. Katolicka doktryna ekumeniczna	451
3. Praktyczna realizacja katolickiego zaangażowania ekumenicznego	456
§ 2. Prawosławne pojęcie „ekumenizmu w czasie” (<i>Wacław Hryniewicz OMI</i>)	463
1. „Ekumenizm w czasie” – sens pojęcia	463
2. „Ekumenizm w czasie” – Tradycja i jedność Kościoła	466
3. Praktyczne implikacje pojęcia „ekumenizmu w czasie”	470
§ 3. Protestantckie rozumienie ekumenizmu (<i>ks. Witold Benedyktowicz</i>)	473
§ 4. Anglikańskie doświadczenie jedności (<i>ks. Piotr Jaskóła</i>)	476
1. Jedność w różnorodności	476
2. <i>Comprehensiveness</i>	477
3. Posługiwanie biskupie	478
§ 5. Modele jedności (<i>Stanisław Celestyn Napiórkowski OFMConv</i>)	479
1. Jedność organiczna	479
2. Jedność soborowa	484
3. Jedność w pojednanej różnorodności	489
4. Komunia	492
5. Otwarty model stopniowego zbliżenia	494

6. Jedność korporacyjna	496
7. Kościoły siostry	498
8. Konkordia	499
9. Model indyjski	501

ROZDZIAŁ VII
DIALOGI MIĘDZYWYZNANIOWE

§ 1. Sens i znaczenie dialogu (<i>ks. Alfons Skowronek</i>)	505
1. Dialog jako obowiązująca metoda teologiczna	510
2. Zagadnienie prawdy w dialogu	514
3. Konsens i prawda	518
§ 2. Proces ekumenicznego uzgodnienia (<i>Stanisław Celestyn Napiórkowski OFMConv</i>)	519
1. Tworzenie warunków do podjęcia dialogu	520
2. Inicjatywa zwierzchności kościelnych	521
3. Praca międzykościelnych zespołów	522
4. Modlitwa i spotkania z Kościołami lokalnymi	523
5. Recepcja uzgodnienia	524
6. Zatwierdzenie	524
§ 3. Topografia dialogów międzywyznaniowych (<i>Stanisław Celestyn Napiórkowski OFMConv</i>)	525
1. Dialogi międzywyznaniowe na forum światowym	526
2. Dialogi międzywyznaniowe lokalne	539
§ 4. Podstawowe osiągnięcia dialogów międzywyznaniowych (<i>Stanisław Celestyn Napiórkowski OFMConv</i>)	542
1. Komisja „Wiara i Ustrój”	542
2. Grupa Robocza „Watykan-Genewa”	543
3. Dialogi bilateralne	544
§ 5. Trud i nadzieja. Próba bilansu piętnastolecia dialogu katolicko-prawosławnego (<i>Wacław Hryniewicz OMI</i>)	557
1. Ogólna charakterystyka myślenia i języka, kształtujących się w dialogu	559
2. Eklezjologia trynitarna o orientacji eucharystycznej	561
3. Jedność wiary w różnorodności praktyk	563
4. Eklezjologia wspólnoty Kościołów siostrzanych a uniatyzm	564
5. Iść za głosem nadziei	566
§ 6. Problem recepcji dialogu (<i>Wacław Hryniewicz OMI</i>)	568
1. Biblijny imperatyw recepcji ekumenicznej	569
2. Sens recepcji ekumenicznej i jej trudności	571
3. Duchowość recepcji	572
4. Recepcja a historyczna postać Kościoła	575

ROZDZIAŁ VIII
WYBRANE ZAGADNIENIA TEOLOGICZNO-EKUMENICZNE

§ 1. Teologia ekumeniczna i jej potrzeba (<i>ks. Wojciech Hanc</i>)	577
§ 2. Ekumeniczny wymiar całej teologii (<i>ks. Wojciech Hanc</i>)	581
1. Ekumenizm zasadniczym momentem samookreślenia się teologii	582
2. Prawdy w chrześcijaństwie powszechnie przyjmowane	583
3. Ekumeniczny wymiar teologii w soborowych i posoborowych ustaleniach	584

4. Istotne zasady ekumenicznego wymiaru teologii	585
§ 3. Biblia w służbie jedności (ks. Michał Czajkowski)	586
1. Inspiracja soborowa	587
2. Świadectwo biblijne	587
3. Służba jedności	588
§ 4. Problem wzajemnego uznania chrztu, Eucharystii i posługiwania duchownego	598
1. Wzajemne uznanie chrztu, Eucharystii i posługiwania duchownego – rzymskokatolicki punkt widzenia (ks. Alfons Skowronek)	598
2. Chrzt, Eucharystia i posługiwanie duchowne w oczach prawosławia (Ustalenia międzyprawosławnego sympozjum na temat Dokumentu z Limy w Brooklin – USA)	602
3. Chrzt, Sakrament Ołtarza i urząd kościelny w świetle nauki Kościoła ewangelicko-augsburskiego (ks. Tadeusz Wojak)	607
§ 5. Interkomunia – możliwości i perspektywy (ks. Wojciech Hanc)	614
1. Wyjaśnienia terminologiczne	615
2. Od Lozanny do Limy	618
3. Możliwości interkomunii w świetle Dokumentu z Limy	621
4. Możliwości interkomunii w Kościele katolickim po II Soborze Watykańskim	625
5. Trudności i przeszkody na drodze do eucharystycznej pełni jedności	627
6. Perspektywy jutra	631
§ 6. Małżeństwa mieszane	635
1. Prawo Kościoła rzymskokatolickiego (ks. Edmund Przekop)	635
2. Punkt widzenia innych chrześcijan (ks. Bogdan Tranda)	650
§ 7. Kobieta w Kościele. Ordynacja kobiet a ekumenizm (Stanisława Grabska)	656
§ 8. Ekumeniczna służba człowiekowi (ks. Witold Benedyktowicz)	662
§ 9. Chrześcijaństwo a judaizm (ks. Czesław Stanisław Bartnik)	668
1. Współhistoria	668
2. Organizacja dialogu	670
3. Dialog	672
§ 10. Katolickie podstawy dialogu z religiami niechrześcijańskimi (ks. Marian Balwierz)	676
1. Ewangelizacyjny dialog naturą Kościoła	681
2. Dialog międzyreligijny a ekumenia i misja	691
3. Katolicka teologia religii podstawą dialogu międzyreligijnego	696

ROZDZIAŁ IX

POSTAWA I DZIAŁALNOŚĆ EKUMENICZNA

§ 1. Pozadoktrynalne uwarunkowania postawy religijnej (ks. Czesław Stanisław Bartnik)	703
1. Poprawna budowa postawy religijnej	703
2. Kultura	705
3. Tożsamość i otwartość	707
4. Moralność proekumeniczna	709
§ 2. Ekumenizm a wolność religijna (Wojciech Życiński SDB)	712
1. Wolność religijna w ujęciu Światowej Rady Kościołów	712
2. Sobór Watykański II o wolności religijnej	714
3. Implikacje ekumeniczne nauki o wolności religijnej	716
§ 3. Postawy religijne (ks. Roman E. Rogowski)	717

§ 4. Wychowanie do ekumenizmu (<i>ks. Władysław Hładowski</i>)	723
1. Potrzeba wychowania do ekumenizmu	724
2. Pojęcie i cele wychowania do ekumenizmu	724
3. Kto ma być objęty wychowaniem	725
4. Środowiska wychowawcze	726
5. Zasady wychowania do ekumenizmu	727
6. Sposoby wychowania	729
§ 5. Działalność ekumeniczna na płaszczyźnie krajowej i lokalnej. Mnożenie znaków jedności (<i>Jan Turnau</i>)	730
§ 6. Ekumenizm a misje (<i>Leonard Górka SVD</i>)	735
1. Jedność i posłanie	735
2. Niewiarygodność świadectwa	736
3. Współistnienie misji i jedności	737
4. Otwartość na prawdę Ewangelii	740

ROZDZIAŁ X
KU EKUMENICZNEJ DUCHOWOŚCI

§ 1. Być chrześcijaninem dzisiaj. Krótki zarys chrystianologii ekumenicznej (<i>Wacław Hryniewicz OMI</i>)	743
1. Ubożsi z powodu podziału	744
2. O nowy styl bycia chrześcijaninem	745
3. Święta niecierpliwość	748
4. Spojrzenie w przyszłość	749
§ 2. Duchowość całości (<i>Wacław Hryniewicz OMI</i>)	750
1. Poznać, by uczestniczyć	751
2. Ekumeniczne przenikanie się świadomości i życia	753
3. Być bardziej sobą – dzięki innym	755
§ 3. Modlitwa ekumeniczna (<i>ks. Janusz Czernski</i>)	758
1. Historia	758
2. Podstawy	760
3. Formy	763
§ 4. Duch Święty a nadzieja ekumeniczna (<i>Lucjan Balter SAC</i>)	766
§ 5. Obiektywne i życzliwe poznanie innych Kościołów. Kwestia podręczników teologii i katechizmów (<i>Stanisław Celestyn Napiórkowski OFMConv</i>)	772
1. Zasada prawdy	773
2. Zasada miłości	774
3. Zasady ekumenicznej wymiany	774
4. Wnioski i postulaty	776
5. Z lektury źródeł	777
§ 6. Ekumeniczna orientacja duszpasterstwa (<i>bp Gerhard Kusz</i>)	783
1. Podstawy jedności	784
2. Drogi prowadzące do jedności	785
§ 7. Ekumeniczne ujęcie katechezy (<i>Jan Charytański SJ</i>)	791
1. Katechizowani a ruch ekumeniczny	793
2. Ekumenizm a misja Kościoła	795
3. Kształtowanie ekumenicznej świadomości eklezyjalnej	799
§ 8. „Największa jest miłość” (<i>bp Alfons Nossol</i>)	803

EPILOG

Słowo o ekumenicznej nadziei (<i>Wacław Hryniewicz OMI</i>)	809
1. Potrzeba myślenia scalającego	810
2. Ekumenia Boska i ekumenia ludzka	811
3. Przewyciężyć podział w sobie	813
4. <i>Contra spem spero</i>	814
Inhaltsüberblick	817